

LBRIS

We know
books



FAUST

Johann Wolfgang
von Goethe

Traducere din limba germană
ȘTEFAN AUG. DOINAȘ

LITERA

București

Preludiu în teatru

Directorul, poetul dramatic, comicul

DIRECTORUL: Spuneți-mi voi, care mi-ați stat ades
Alături la necaz și-n vremi dușmane,
Ce rost sperați în țările germane
Din trebile la care am purces?
Eu vreau să plac mulțimilor, fiindcă
Sunt vii și viața noastră o-nfloresc.
Ei văd țăruii-nfiți și scena-adâncă
Și-așteaptă toți ceva sărbătoresc.
Se-așează liniștiți, cu-o strălucire
În ochii lor, și gata să se mire.
Eu știu să-i fac pe oameni mulțumiți;
Dar sunt acum în mare-ncurcătură:
Cu ce-i mai bun, ei nu-s obișnuiți,
Ce-i drept, dar au citit peste măsură.
Cum procedăm, ca orișice tablou
Să fie proaspăt, plin de tâlc și nou?
Căci tare mult aș vrea să-i văd în cete
Către baraca noastră cum se scurg
Și, unduind în revărsări încete,
Spre strâmba poartă-a grației cum curg,
Din zori, de pe la patru, stând de strajă,

Înaintând către ghișeu încet
 Și, cum se bat calicii pentru-o coajă,
 Rupându-și gâtul pentru un bilet.
 Să-i farmece pe toți, Poetul numai
 O știe; fă-o, ceasul tău acuma-i!

POETUL: Să nu-mi vorbești de gloata lor bălțată!
 Ei pun pe fugă tot ce-i duh în noi.
 Ascunde-mi îmbulzeala agitată
 Care ne-atrage silnic în puhoi.
 Nu, du-mă-n ceruri calme ce-l desfată
 Doar pe poet cu haruri veșnic noi,
 Unde prietenia și iubirea
 Cu mâini de zei ne instruiesc simțirea!
 Ah, ce-a țâșnit din piept, ce-n inimi scurmă,
 Pe buze pâlپând încă plăپând,
 Greșit întâi și-apoi mai bun, se curmă
 Răپit de clipa timpului flămând.
 Și-adesori se vede-abia la urmă
 Desăvârșita formă apărând.
 Momentu-nghite lacom luciul vieții;
 Esențele rămân posterității.

COMICUL: Posteritatea? Să n-aud cuvântul!
 De vreți ca eu să-i dăruie ei avântul,
 Cine-i va-nveseli pe cei de azi?
 Ei vor, și-i dreptul lor, să facă haz.
 Prezentul unui tânăr cumsecade
 E prețios, și-așteaptă să dea roade.
 Când iau eu însumi parte, nu încerc
 Deloc la toanele mulțimii teama.
 Aș vrea în jur un cât mai mare cerc
 Să-l mișc, aproape fără să-și dea seama.
 De-aceea, îndrăzneală și talent!
 Desfacă-și corurile fantezia,
 Rațiune, gânduri, chinuri, sentiment
 Să pui; și nu uita nici nebunia!

DIRECTORUL: Dar mai ales acțiune-n ritm rapid!
Ei vin să vadă, au un ochi avid,
Cu cât urzești în fața lor mai multe,
Încât să stea cu toții uluiți,
Cu-atâta-i faci mai dornici să te-asculte,
Te numeri printre oamenii iubiți.
Căci masa doar prin masă-o poți învinge,
Își ia oricare partea din profit.
Cel ce dă multe, pe cei mulți convinge,
Și-oricine merge-acasă mulțumit.
Bucata, să le-o tai în bucățele!
Un biet ghiveci – nu-i greu de pregătit;
Îl faci ușor, ei îl pricep ușor.
Întregul îți aduce doar bebele,
Ei tot îl sfâșie cu mâna lor.

POETUL: Nu simți ce muncă-njosoare faci?
Pentr-un artist cinstit e o rușine!
Această peticeală de cârpaci
E, încă, lege pentru voi, văd bine.

DIRECTORUL: Asemenea reproș mă lasă rece:
Un om, onest în munca lui, se-ntrece
S-aleagă cel mai spornic instrument;
Sculptezi în lemn ușor, deci – fii atent:
Privește – cui i se-adresează scrisul!
Când unii-ncearcă a-și goni plictisul,
Vin alții-ncet cu burțile-ndopate,
Sau, ceea ce e și mai rău ca toate,
După citirea ziarelor netoate.
Câți nu se-abat pe-aici ca-n carnaval
Cu ochii curioși și-n mare grabă!
Cucoanele sulemenite-n stal
Se fandosesc, ca să se afle-n treabă.
Ce tot visezi la marea poezie?
Cu ce le-aduci în casă bucurie?
Privește-i mai atent pe mecenai!
În parte reci, în parte plafonați.

După spectacol, joc de cărți vor unii,
Iar alții târfe, spre-a-i distra din plin.
Atunci, la ce să facem pe nebunii,
Ca să producem Muzelor doar chin?
Ți-am spus: ajungi la scop, fără-ndoială,
Dacă le dai mai mult, mai mult mereu;
Încearcă să-i subjugi prin zăpăceală.
Să-i mulțumești, e foarte greu –
Dar ce-i: ți-e rău? ori vreun miraj te fură?

POETUL: Atunci să-ți fie altul sclav, nu eu!
Să-și lepede poetul dreptul său?
Umanul drept, primit de la Natură,
Să-l piardă, vinovat, de dragul tău?
Prin ce stârnește inimile toate?
Stihiile, stăpân – prin ce-l aleg?
Nu prin acordul ce din pieptu-i scoate
Și-ntoarce-n sine universu-ntreg?
Dacă Natura indolent constrânge
Lungimea frigului etern pe fus,
Dacă-al ființelor noian se strânge
Strident, sunând a jale, tot mai sus,
O, cine-mparte-n veci asemeni rândul
Spre-a se stârni mai viu, în ritmic pas
Și-Unicul, ecumenic consacându-l,
Îl face-acord magnific și-i dă glas?
Al patimilor viscol, cine-l cerne?
Și-n suflet sobru-aprinde înserări?
Și-a primăverii floare, cine-așterne
Iubitei sale pe cărări?
Cu foi umile strânse-n fuga văii
Cine-ncunună meritul discret,
Confirmă-Olimpul, și unește Zeii?
Puterea omului, ce stă-n poet!

COMICUL: Țâșnească, deci, puterile lui rare
Înfiripând poetica lucrare,
Ca-ntr-o poveste de amor! Întâi

Te-apropii, simți parcă ceva, rămâi,
Și-apoi cu-ncetul ițele se-ncurcă;
Norocul, schimbător, îți dă de furcă,
Și vraja piere, toate cad morman,
Și vezi că-a fost la fel ca-ntr-un roman.
Așa spectacol să ne reușească!
Înfipt adânc în viața omenească!
Mulți o trăiesc, puțini însă-o pricep,
Căci tâlcurile ei cu voi încep.
Figuri pestrițe-n care-o rază-noată,
Greșeală multă, adevăr puțin,
Așa să trageți minunatul vin
Ce-mprospătează lumea toată.
Atunci, în jurul vostru, revelații
Cei tineri vor pândi, privind atent;
Atunci, din versul vostru, deliciații
Vor soarbe-un melancolic aliment;
Atunci, pe rând, mișcați cu toții fi-vor,
Și vor vedea lăuntricul lor vifor.
La fel de înclinați spre răs ori plâns,
Ei încă-adoră-avântul, se bucură de-o rază;
Cei împliniți, rămân de neatins,
Vă sunt datornici cei ce se formează.

POETUL: Atunci și anii dă-mi-i iară,
Când însumi mă formam abia,
Când unda cântecului clară
Continuu-proaspătă țâșnea,
Când lumea mi-apărea ca-n ceață,
Un mugur îmi vestea splendori,
Când culegeam potop de flori
Pe văi orbite de verdeață.
N-aveam nimic, eram îndestulat:
Setos de adevăruri și de iluzii beat.
Redă-mi sălbatica pornire.
Adânc-amarnicul desfăt,

Puterea-n ură, patima-n iubire,
Dă-mi tinerețea mea-ndărăt!

COMICUL: Prietene, de tinerețe ai mereu
Nevoie, când dușmanu-apare-n față,
Când fetele, de gâtul tău
Cu-nversunare se agață,
Când laurul aprinsei curse
Îți face semn să-l cucerești,
Când după ore-n dansuri scurse
Ridici paharul și ciocnești.
Dar strunele-n acord știut
Să-mbini cu farmec și-ndrăzneală,
Și-un țel de tine-ntrevăzut
Să-ajungi în dulce hoinăreală,
Bătrâne domn, acestea să ne-arăți,
Și nu mai mică cinste vei obține.
Bătrânii n-ajung prunci, cum se susține,
Ci doar rămân copii adevărați.

DIRECTORUL: Destul cu-atâtea fraze construite,
Aș vrea să văd odată rodul lor!
În loc de complimente lustruite,
Aștept acum ceva folositor.
Cât despre inspirație, ce vreți?
Șovăitorii nu-i cunosc beția.
O dată doar simțiți-vă poeți:
Așa se poruncește poezia.
Cunoașteți îndelunga noastră sete:
Vrem băutură tare, să ne-mbete;
Deci, pregătiți-mi-o fără răgaz!
Nu-i gata mâine, ce nu-ncepe azi.
Și nici o zi, din câte se ridică,
Să n-o lăsați să treacă în zadar.
Cu-o gravă hotărâre, fără frică,
Să înșfăcați posibilul de chică;
Să fiți mereu activi, că-i necesar.
Pe scenele germane, bine știți,

Încearcă fiecare tot ce poate;
De-aceea, la decoruri și-aparate
De data-aceasta nu vă mai zgârçiți!
Lumini cerești aprindeți, mari și mici,
Risipă vreau, de pâlpâiri astrale;
De apă, foc și păsări, de stânci și animale,
Nu ducem lipsă nicidecum aici.
Pe scena-ngustă să mișcați din funii
Întreagă scara Creațiunii,
Plimbați-o-n lente fulgere ce cad
Din cer prin lume până-n iad!

Prolog în cer

*Domnul, cohortele cerești
Apoi Mefisto
Cei trei arhangheli vin în față.*

RAFAIL: Se-ntrece-n cântec vechiul soare
Cu-al sferelor acord fratern,
Iar trecerile-i necesare
Ca bolți de tunete s-aștern.
Privind sorb îngerii putere,
Dar nu-ndrăznesc a iscodi;
Înalt-urzitele mistere
Au gloria din prima zi.

GAVRIL: Cu zor și zel ascuns își plimbă
Pământul marile-i splendori;
Lumini de paradis preschimbă
Cu nopți adânci vărsând fiori;
Cu spuma-n fluvii larg prelinse
Izbește marea-n prundul gol,
Și stânci și mare-n veci sunt prinse
De-al sferelor grăbit ocol.

MIHAIL: Se-ntrec furtunile-n vârtejuri
Din larg spre țărm, din țărm spre larg,
Și-nchipuie-n turbate vrejuri